

TÜRK DENİZ TARİHİ İLE İLGİLİ BELGELER, I.

Prof. Dr. Muzaffer ARIKAN - Paulino TOLEDO*

I. İspanya, Kuzey Afrika ve Barbaroslar**

Araştırma merkezimize yönetmelikle yüklenen görevlerden biri de Osmanlı Tarihine ilişkin belgeleri ve kaynak eserleri araştırmak, incelemek ve yayınlamaktır. Şüphesiz belgelerin ayrı bir dergi halinde yayınlanması en uygun yoldur. Ancak maddi olanaklarımızın darlığı nedeni ile şimdilik dergimizde ufak bir yeride belgelere ayırmanın uygun olacağını düşündük.

Osmanlı Tarihi ile ilgili belge ve kaynak yayını şüphesiz, belirli bir plan ve program çerçevesi içerisinde yapılacaktır. Ancak, biz burada bir başlangıç olarak büyük çapta ihmale uğramış deniz ve denizcilik tarihimize ilgili, ulaşılması ve kullanılması zor belgelerin yayınlanmasının uygun olacağını düşünüyoruz.

İspanyol arşiv ve kütüphanelerinde yaptığımız araştırmalar esnasında, İspanyol arşivlerinin Türk tarihi özellikle Türk deniz tarihi ile ilgili çok zengin malzemeye sahip olduklarını gördük. O kadar ki, yalnız Barbaroslarla ilgili belgeler bakımından yapılacak bir kıyaslama, bu konuda Türk arşivlerinin zafını ortaya koymaya kâfi idi. Halbuki, bırakın diğerlerini, belge yokluğu nedeni ile büyük ve şöhretli denizcimizin bile hayatı ve Seferleri gerektiği şekilde aydınlaşmaya kavuşturulamamıştı. İşte bu düşünceden hareketle, belge neşrinde istikrarlı bir planlama yapmaya kadar öncelikle Barbaros'a karşı olan vefa borcumuzun yerine getirilmesinin uygun olacağını düşündük. Şüphesiz bu konuda elinde belge olupda neşretmek isteyen bütün araştırmacılarımızıza dergimizin kapısı açıktır. Biz bu yolla Barbaroslara ait tam bir belgeler koleksiyonu yapabilmeyi ümit ediyoruz.

* Prof.Dr. Muzaffer Arkan, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Yeniçağ Tarihi Anabilimdalı Öğretim Üyesi. Paulino Toledo, Osorno Yüksek Enstitüsü, Eğitim ve Bilim Bölümü Öğretim Görevlisi (Şili).

** Belgelerin İspanyolcadan çevirisi Prof. Dr. Muzaffer Arkan ve Doktora öğrencisi Paulino Toledo tarafından yapılmıştır.

İşe Madrid Kraliyet Tarih Akademisi (La Real Academia de la Historia) tarafından 1853 yılında yayınlanan Francisco Lopez de Gomara'nın Barbaroslar Tarihi (Cronica de los Barbarrorojas) adlı eserine, adı geçen akademi tarafından, muhtelif arşiv ve kütüphanelerden derlenerek ilâve edilen, Barbaroslarla ilgili 49 orijinal belgenin Türkçe çevirileri ile başlamak istiyoruz.¹ Bu seçimde, şüphesiz, Barbaroslar ve onların faaliyetleri ile ilgili belgelerin toplu halde bir arada bulunmaları rol oynamıştır. Ancak, dağınık halde şurada ya da burada yayınlanmış belgelerle, Simancas Arşivinden bizzat topladığımız belgeleri de asıl ve çevirileri ile Barbaroslar belge koleksiyonu içine almak istiyoruz. Arzumuz, yerli yabancı Barbaroslarla ilgili bütün belgeleri bir araya getirmektir. Bu suretle deniz tarihimizin en parlak dönemi aydınlığa kavuşmuş olacaktır. Bu hususta konuya ilgi duyan meslekdaşlarımızın katkılarını bekliyoruz.

¹ Memorial Historico Espanol: Colaccion de documentos, opusculos y antigüedades, tomo VI, p.443-539, Madrid, 1853.

1. *Belge*

İspanya Krallığının bütün valilerine su ve erzak sıkıntılarını belirten Penon de Argel (Cezayir) Kalesi beyi Senyor Quint'in 18 Ağustos 1516 tarihli mektubu.

Kutsal Katolik dinimizin düşmanlarının devamlı saldırıları yüzünden bu günlerde artık Cezayir sahil ve sularına eskiden olduğu gibi gemiler gelemediği için kalede büyük sıkıntı ve kıtlık meydana gelmiş, yalnız on beş su kabımız kalmış bulunuyordu. Kral Naibi'ne yazdığım mektupta kale'nin durumunu belirttikten sonra, kaptanların borçları veya çeşitli problemleri nedeniyle yardıma imkânları olmadığından, Kale'nin en acil ihtiyaçlarını giderebilmek amacıyla Mayorka'dan su, peksimet ve başkaca levazım getirebilmek için, kaleyi emniyet altına aldıktan sonra Mayorka şehrine bizzat gelmek mecburiyetinde kaldım. Ayrıca, o bölgede kullanılan mühimmat masrafları hariç kaptanlara bin iki yüz yetmiş altın duka da yardım ettim. Bu yüzden siz, büyük ve değerli Efendimiz'den söz konusu olan kale için gerekli levazım ve malzemenin, yani erzak, barut ve paranın gönderilmesini rica ediyorum. Çünkü bu kadar tehlike karşısında askerlerin ücretleri ve levazımı vaktinde verilmeyecek olursa bize karşı bir takım güçlükler çıkartabilirler. Tanrı sizin ömrünüzü uzun ve bereketli kılsın.

Mayorka, 18 Ağustos 1516 = Nicolao Quint gemisi.

2. *Belge*

Alger (Cezayir) ve Tenes'e gönderilen Diego de Vera'nın 18 Ağustos 1516 tarihli mektubu.*

Söz konusu olan kale'nin ve şehrin sıkıntılarını gidermek amacıyla bu kente (Kartagena) gelmiş bulunuyorum. Gönderdiğim bu haberci vasıtasıyla en acil ihtiyaçlarınızın bildirilmesini istiyorum. Çünkü gerçekten acil bir durum hasıl olursa, en kısa zamanda iki bin askerle oraya gelebilirim. Ancak, eğer siz on veya on iki gün dayanabilirseniz, altı veya yedi binden fazla asker de getirebilirim. Arana'nın gemisi şu anda size levazım ve mühimmat götürmek emrini alarak Malaga'ya hareket etmiş bulunmaktadır. Oradan en kısa zamanda ve hava durumuna göre hareket edecektir. Bu haberci ile nasıl gelebileceğimi bildirmiş bulunuyor ve bu vesile ile saygılarımı sunuyorum. Yeni haber olarak Efendimiz Kral, yola çıkmak üzeredir. Muhtemelen bu ayın sonunda veya önümüzdeki ayın ilk haftasında Kastilya'ya varmış olacaktır. Diğer gerekli şeyler ve konular üzerinde Kaptan Vergara bilgi verecektir. Ona, bana inandığınız kadar, inanabilirsiniz. Tanrının yardımı ve koruması sizinle olsun.

Kartagena, 18 Ağustos 1516 = Diego de Vera.

* Mektubun kime hitaben yazıldığı belli olmamakla birlikte Penon de Argel (Cezayir) Kalesi beyi Senyor Quint'e yazılmış olmalıdır.

3. Belge

Argel (Cezayir) Şeyhi olan ve Barbaros tarafından öldürülen Selim Eutemi'nin oğullarına Diego de Vera'nın 18 Ağustos 1516 tarihli Başsağlığı mektubu.

Efendimiz Kral'a ve İspanya Krallığının Valisi değerli Kardinalimiz'e (Jimenez de Cisneros) büyük bir ıstırap veren sadık ve şerefli babanızın ölümü haberi gelmiştir. Babanızı öldürenlere ceza, diğerlerine ders olması aynı zamanda intikam almak ve katilleri cezalandırmak amacıyla harekete geçecek donanmamız için iki bin asker ve büyük sayıda top hazırlanması emredilmiştir. Bu yüzden, kente donanım ve ordu ile birlikte geldiğimde hazır olmanızı istiyorum. Bununla beraber, babanıza zarar veren Türkler ve Mağriplileri karadan veya denizden İstanbul'a kadar gitseler bile, takip edecek olmama rağmen yine de kaçmamaları için önemli tedbirler almanızı rica ediyorum. Alınacak tedbirler şunlardır: Babanıza hizmet veren ve arkadaşı olanlara hiç bir zarar ve ceza verilmemeli ve aynı görevlerine devam etmelidirler. Ayrıca, kendilerine mümkün olan saygı gösterilmelidir. Siz, her zamanki gibi, kentinizde ve ülkenizde kalarak bunu onurla ve en iyi şekilde yapmanız, sizin ve akrabalarınızın şerefini düşünen muhterem Kardinalimizin isteğidir. Ben Kardinalimizden aldığım emirle bu görevi yerine getirmek ve tamamlamak üzere geliyorum. Tanrının sizi koruması ve onun hizmetinde olmanız dileği ile.

Kartagena, 18 Ağustos 1516 = Diego de Vera.

4. *Belge*

Diego de Vera'nın İspanya donanması ile Kartagena'ya varışını belirten Tenes Kralı Abu Abdullah'a yazdığı 18 Ağustos 1516 tarihli mektubu.

Şerefli ve namuslu Tenes Kralı Abu Abdullah (Muley Baudeli)'a: İspanya Kralı, Efendimiz, ve İspanya Krallığının Valisi değerli Kardinalimiz tarafından isyan eden Türkler ve Mağriplilere karşı düzenlenen donanma hazırlıklarını tamamlamak üzere bu kente (Kartagena) gelmiş bulunuyorum. Kralımızın eski arkadaşı olan Babanıza ben geçmiş zamanlarda çok çeşitli hizmetler vermiştim. Bu uzun geçmişi olan sadık arkadaşlığa dayanarak ve aynı iyi duygu ve arzularla ülkenizin bazı bölgelerinin durumu hakkında bizzat Kral olarak sizden bilgi istiyorum. Çünkü burada konuyla ilgili olarak bana kadar ulaşan inanmadığım bazı söylentiler dolmaktadır. Efendim ve Efendimiz olan Kralımız ve onun konsey üyelerinin arzusu, Kralın sadık vasalı olarak, babanız zamanında olduğu gibi şimdi de sizin ülkeniz ve tebanızın korunmasına yardım etmektir. Bu mektubu getiren Kaptan Vergara, benim adıma size konu üzerinde daha geniş bilgi verecektir. Bana güvendiğiniz kadar ona da güvenebilirsiniz. Tanrı ömrünüzü uzun, Krallığımızı zengin ve daim etsin.

Kartagena, 18 Ağustos 1516 = Diego de Vera.

5. *Belge*

Diego de Vera'nın Kartagena'ya varışı ve donanma durumunu belirten Kardinal Cisneros'a 18 Ağustos 1516 tarihli mektubu.

Kartagena kentine çarşamba günü akşam geldiğimde bütün gemilerin kötü durumda ve sıkıntılarla dolu Malaga'ya gittiklerini öğrendim. Denia'da bulunan kadirgaların başında olması gereken Kaptan Efendi Berenguel Valencia'da veya Oliva'da bulunmaktadır. Kadirgaları hazırlamak üzere bu kentin limanına veya onun istediği başka bir yere en kısa zamanda gelmesi için bir mektup yazdım, fakat cevap alamadım. Yarın tekrar bir mektup göndereceğim. Bence bu limanda daha çok malzeme, adam, başka gemiler ve çeşitli yerlerden gelen asker ve denizciler olduğu için kadirgalar burada daha iyi bir şekilde hazırlanabilir.

Malaga'dan yeni bir haber yok. Donanmamızın hazırlık çalışmalarını tamamlamak konusunda haber bekliyorum. Sevilla'dan gelecek olan gemim ve yük gemilerinden de haberim yok, yalnız Cadiz'de olduğunu öğrendim. Belki rüzgâr uygun olmadığı için hareket edemediler, fakat, Tanrı kısmet ederse, ilk karayel ile buraya gelebilecekler. Manuvayı top getirmek amacıyla Oran'a gönderdim, hava iyi olduğundan şu anda oraya varmış olması gerekiyor.

Bugün Cezayir Kalesi (Penon de Argel Kalesi) beyine nasıl geleceğimi bildirmek için silahla donatılmış bir gemi yolladım. Aynı zamanda, Tenes Kralı'na ve Barbaros tarafından öldürülen Cezayir Şeyhi'nin oğullarına da bir mektup yazdım. Gönderdiğim mektupların kopyalarını görmeniz ve gerekirse düzeltmeniz için ilişikte yolluyorum.

Bu kentin yöneticisi (Comendador) ve Kaptanının size gönderdiği raporda, Şövalye olan Johan del Rio'nun kuzeninin Cenevizlilere ait erzak ve malzeme yüklü bir gemiyi yakaladığı haberini göreceksiniz. Muhterem Efendimiz, Sizden, karavela tipi seksen tonluk olan bu gemi ve malzemelerini ne yapacağımızı öğrenmek istiyoruz.

Şu anda buraya çok sayıda asker gelmiştir. Ancak, gemilerimizin ve levazımımızın yetersiz olacağını tahmin edebilirsiniz. Bu yüzden, Siz, Kralımızdan olanakları elverişliyse, gerekli levazımın tedarikini istiham emekteyim. Mızrak getirecek gemi henüz gelmemiştir. Askerlerin silahsız geldiği gözönüne alınacak olursa en acil ihtiyaçlarımızın başında gelir. Siz muhterem Efendimizden, mızrak getirecek olan gemi-

nin çabuk gelmesi için bir mektup göndermenizi istirham ediyorum. Aynı zamanda, Cenova'ya ait gemileri yakalamak için Sizden haber bekliyorum. Çünkü, emrim altında hazır bulunan gemi ve askerler bu amaç için burada bulunmaktadır. Bütün haberleri Sizden bekliyorum. İtalya'dan Sizi ilgilendirebilecek bir haberim yoktur. Tanrının lütfiyle, Tanrı ve Kralımızın hizmeti için çok şey yapabileceğimize inanıyorum.

Son olarak dualarımızla, siz pek muhterem Efendimizden, bizi ve donanmamızı unutmanızı talep ediyoruz. Tanrı ömrünüzü uzun, bereket ve ihsanını üzerinizden eksik etmesin.

Pek Muhterem Efendimin hizmetkârı ellerinizden öper.

Kartagena, Pazartesi 18 Ağustos 1516 = Diego de Vera.

6. *Belge*

Kraliyet Sekreteri Juan Ruiz de Calcena'ya Diego de Vera'nın 24 Ağustos 1516 tarihli mektubu.

Muhterem Efendim:

Bugün, ayın 24'ü olmasına rağmen, Juan del Rio'nun nerede olduğunu bilemediğimiz için merak ediyorum. Çünkü onda, levazım ve malzeme satın almak amacıyla 8 bin dukadan fazla para bulunmaktadır. Ben buradaki paramızı harcamak istemiyorum. Siz, Efendimizden, askerlerin silahsız geldikleri için, mızrak getirmekle görevli Kapitana bir haberci göndermenizi rica ediyorum. Burada bulunan bin üç yüzden fazla kişide yalnızca kılıç vardır.

Murcia Krallığı, yani Murcia, Lorca ve Kartagena'dan Afrika'ya gidecek bin kişinin en iyilerinden yüzü benimle geleceklerdir. Bu yüzden, Navarra askerlerinin ücretlerinin en kısa zamanda ödenmesini rica ediyorum. Çünkü askerlerin çoğu oradan geleceklerdir. Şunu şimdiden bilin ki, tahminime göre, bu ayın sonunda beş bin kişiyi aşabiliriz.

Bu kente geldiğimden bu yana yalnız doğu rüzgârı esmekte idi. İlk defa bugün, batı rüzgârı başladı. Bu nedenle Sevilla'dan gemi gelemediği için haber alamıyor size de herhangi bir şey yazamıyorum.

Yemek masrafı olarak askerlere çeyrek riyal, onbaşı ve çavuşlara yarım riyal veriyorum. Bu yüzden geldiğimden beri askerler mutlu ve sakin olup birbirleriyle veya kent halkı ile hiç bir problem çıkartmadılar. Tanrıdan bunun devamını dilerim.

Kadırgalar Kartagena limanına geldiler. Senyor Berenguel burada olduğumu öğrenir öğrenmez geldi. Valencia'da olmadığı için, Malaga'dan kadırğa malzemeleri ve tahtaları getirmek amacıyla onu Senyor Gines'e yolladım. Hemen hemen kadırgaların çoğu hazır. Ancak, ekmeğimiz yoktur. Sizden, Malaga'dan ekmeğin tedariki için yardımcı olmanızı rica ediyoruz. Çünkü, bütün levazım vaktinde gelebilirse bu batı rüzgârı ile bin asker olmasa da hemen hareket edebiliriz. Mühimmat, merdiven, teber ve diğer gerekli aletlerin en çabuk şekilde getirilmesi için, Malaga'da bu işlere bakan Francisco de Mercado ve Pero Laso'ya mektup yazdığınızı istirham ediyoruz.

Güherçile almak amacıyla gönderilen mektup, Kral'a ve kendime ait hiç bir çuval olmadığından işe yaramadı. Bu yüzden, Senyor Gines

ve Albornoz'un götördükleri mektuba göre, bütün mühimmatın verilmesi için Malaga'daki Francisco de Mendoza'ya yazmanızı rica ediyoruz.

Türklerin elinden alınan kadirgaların kötü durumda olmaları, Malaga gemilerinin bütün malzeme, yelken ve direkleri götürmeleri, ve söz konusu olan kadirgaların hazırlanmalarının en az bir ay alacağı için hazırlanmalarına teşebbüs edilmedi. Türkler tarafından saldırıya uğrayan Pero Benites'in bir kadirgası da hazırlanmaktadır.

Corregidor (Savcı) Bernardino de Meneses bu donanma hazırlıklarında çok yardım etti. Murcia, Lorca ve Kartagena kentleri de mümkün olduğu kadar yardım ediyorlar. Efendimiz Kardinala yazdığım mektupta daha geniş bilgi bulacaksınız. Burası için gerekli olan Hurtado'nun tayini hususunu Sizden rica ediyorum. Tanrı ömrünüzü uzun ve mübarek etsin. Kartagena, 24 Ağustos 1516.

Hizmetkâr kulunuz ellerinizden öper = Diego de Vera.

Kraliyet Sekreteri Muhterem Efendim Senyor Juan Ruiz de Calcena'ya.

7. Belge

Kardinal'a (Cisneros) Diego de Vera'nın 24 Ağustos tarihli mektubu.

Ünlü ve Muhterem Efendim:

Bugün, ayın 24'ü olmasına rağmen, Juan del Rio'nun... vesaire. (Calcena'ya gönderdiği önceki mektup yazar ve devam eder).

Bu kentteki ordunun Cezayir'e kadar donanma ile birlikte gelmesi için vereceğiniz izin benim için büyük lûtuftur. Kartagenalılar bizi evlerine kabul ederek büyük fedakarlıkta bulunmaktadır. Bu yüzden Cartagena kentine bir lûtufta bulunmanız yerinde olacaktır. Çünkü onlar gerçekten buna lâyıkdırlar.

Hangi dinî örgütünden olursa olsun, Papa veya Sizden izin almadan hiç bir papaz götürmemiyorum. Bir kaç papaz götürüp götürmeme kararını Sizden bekliyorum. Burada erkek elbisesi giyinen bir rahibeyi tutukladım. Şimdi o, Bevengud adı ile tanınan dürüst bir adamın evinde karısı ve kızlarıyla birlikte prangalı olarak kalıyor. Kim olduğu hakkında hiç bir şey söylemiyor. Yalnız, Toledo'dan geldiğini ifade ediyor. Onu ne yapacağım hakkında Sizden bilgi istiyorum.

Cezayir'e ve Oran'a gönderdiğim gemiler hâlâ gelmediler. Gelir gelmez onlardan alacağım yeni haberleri Size yollayacağım.

Muhterem Efendim, aynı şekilde asker elbisesi ile giyinen iki papaz daha yakaladım. Onlardan biri San Agustin, diğeri Merced Örgütüne tabidirler. Onların Murcia'ya gönderilerek azarlanmaları ve cezalandırılmaları amacıyla Savcı (Corregidor)'a teslim ettim. San Francisco Örgütüne bağlı olan iki papazı daha arıyorum, bulabilirsem Murcia'daki San Francisco veya San Gines Manastırlarına göndereceğim.

Eğer Siz, muhterem Efendimiz, bize bir miktar daha levazım ve gemi tedarik edecek olursanız, inanın ki bu bizim için büyük bir destek ve rahatlama olacaktır. Bu hususu yalnız Tanrı'ya ve Size havale ediyorum. Malaga ve teber meseleleri ile mütevazı bir şekilde ilgilenmenizi rica ediyorum. Dileğim bu habercinin çabuk gidip gelmesi. Batı rüzgârı olduğu için gemiler en kısa zamanda burada olacaklar. Tanrı ömrünüzü uzun mal ve mülkünüzü koruyup müreffeh kılsın.

Efendimizin sadık hizmetkârı ellerinizden öper = Diego de Vera.
İspanya Kralığının Muhterem Vali ve Kardinalı, Efendime.

8. *Belge*

Tenes Kralı Ebu Abdullah'ın Kaptan Diego de Vera'ya 15 Ağustos 1516 tarihli mektubu.

Virtüöz ve dürüst Şövalye:

Efendim, mektubunuzu büyük bir memnuniyetle aldık. Donanma Kaptanı olarak geldiğiniz haberi bizde ifadesi gayrimümkün bir sevinç yarattı. Bildiğiniz gibi, babam öldüğü zaman beni, huzur içinde yatsın İspanya Kralı'na emanet etti ve şimdi ben Efendim Prens Carlos'un vasalı olarak onun emrinde ve onun için her şeyi yapmaya hazırım. Sizin ülkemizi görüp gözetmenizi istiyoruz... Şimdi söz konusu olan hususlarda Kaptan Vergara size daha geniş bilgi verecek ve sizlerle (İspanya ile) olan gerçek işbirliği niyetimizi belirtecektir. Size yazılacak başka bir şey yok, ben ve ülkem emrinize âmadeyiz. 25 Ağustos, Pazar günü = Muley Boabdilla (Ebu Abdullah), Tenes Kralı.

Zarfında: Virtüöz ve dürüst Şövalye ve Donanma Kaptanı Senyor Diego de Vera'ya.

9. *Belge*

Kaptan Diego de Vera ve Johan del Rio'nun Kardinal Jimenez de Cisneros'a 2) Ağustos 1516 tarihli mektubu.

Muhterem Efendim:

Bu kente geldiğimden bu yana sizinle haberleşiyor devamlı olarak yeni olan herşeyden haberdar ediyorum. Johan del Rio, bu ayın yirmi yedisinde buraya gelmiş bulunuyor.

Sevilla'dan yola çıkarılmış erzak yüklü gemiler hâlâ buraya ulaşmış değil. Benim karakamın en acil ihtiyaçlarından biri budur. Gemiler gelir gelmez yükleme çalışmaları yapılacak ve yolculuğumuza devam edilecektir.

Bu donanmanın en acil ihtiyaçları olan silah ve mühimmatı Malaga'dan gemilerle getirmek amacıyla gerekli talimatı Senyor Gines ile gönderdim. Oradan neler alabileceğimizi bilemiyorum: Yukarıda belirtilen ihtiyaçlarımızın sağlanması ve istediğimiz malzemelerin verilmesi için Malaga'ya talimat vermenizi rica ediyorum. Çünkü orada herşey bulunuyor.

Bu sefere katılmak üzere gelen askerler çok iyidirler, fakat silâhsız olup kılıç bile getirmiyorlar. Valencia'dan iki bin teber, bir miktar mızrak, kargı ve tüfek ve başkaca malzeme getirmek için bir kişi, bir gemi ve para ile gönderildi.

Aynı zamanda, Oran'a gönderdiğim gemi gelmiş ve iki top ve gülle getirmiş bulunuyor.

Cezayir'e yolladığım gemi henüz gelememi, gelir gelmez size bildirreceğim.

Buradaki kadırgaları en iyi şekilde hazırladık, üstelik bir kaç silâh da yerleştirebildik. Tanrı kısmet ederse bu defa Cezayir seferi için ters bir şey olmayacak.

A. Venegas'in bütün ufak gemiler ile birlikte gelmesi için Malaga'ya bir haberci gönderildi. Efendim, en kısa zamanda buradan ayrılmak üzere her şey en iyi ve en çabuk şekilde yapılıyor. Sevilla gemileri ve karakası gelebilseydiler daha çok şey yapabilerdik.

Tahmin ettiğime göre, beş bin asker kadar toplanacak. Şu anda Navarra'dan, Andalucia'dan ve başka yerlerden gelen askerler bekle-

niyor. Buradan, Lorca'dan ve Murcia'dan da gelenler var. Bu yüzden, Tanrı kısmet ederse, askerler çok iyi ve söylediğim rakamın üzerinde olacaklar. Bunu, gelenlerin çoğuna gemi ve levazım verilebilmesi için yazıyorum. Her şey Tanrı'ya, Kral'a ve Size bağlıdır. Ancak, bu işi en iyi şekilde sağlayabilmek için bunu size hatırlatmayı bir görev telâkki ediyorum.

Gönderilen iki yüz zırh miğfersiz ve kolsuz, yalnız gövde olarak geldi. Burada, pek az malzeme bulunduğu için büyük zorluklarla zırhları tamamlamaya çalışıyoruz.

Türklerin elinden alınan gemiler burada bulunuyor. Onlardan bazılarını sefere götürmek üzere gereken hazırlıkları başlattım. Gerekli malzeme bulunmadığı için fazla tamirat edemedik.

Bütün askerler toplandığı zaman ve gemiler geldiğinde rakam ve yeni olaylarla ilgili hemen size haber vereceğim. Her zaman olduğu gibi, Size, muhterem Efendimiz, her şeyden en çabuk şekilde bildireceğim.

Yukarıdaki yazdıktan sonra, aldığım ilişikteki mektupta, Murcia'dan resmi göreve ve imtiyazlara sahip olan büyük sayıda şövalye ve zenginler seferi gerçekleştiren öldükleri takdirde, görevleri veya imtiyazlarının oğullarına geçmesi şartıyla sefere katılmak istiyorlar. Lorca'dan da aynı istekler vardır. Sizden bu konuda çabuk karar vermenizi rica ediyorum. O zaman, belki bu haberci ile cevabınızı gönderebilirsiniz. Son anda benim karakamın Cadiz'de bulunduğunu ve öteki gemileri beklediğini öğrendim.

Efendimizin hizmetkârları ellerinizden öperler = Diego de Vera = Johan del Rio.

10. *Belge*

Penon de Argel (Cezayir) Kalesi'ndeki İspanyol garnizonun subaylardan biri olan Juan Negrilli'nin Kaptan Diego de Vera'ya 25 Ağustos 1516 tarihli mektubu.

Senyor Quint'e haberci olarak gönderdiğiniz Kaptan Vergara'dan dünyanın en iyi haberlerini aldık. Şimdiye kadar genelde son derece zor durumda olmamıza rağmen, bu mutlu haberlerle yeniden hayata dönmüş gibi olduk. En büyük ihtiyacımız su idi. Sizi temin ederim ki, deniz suyuna şarap karıştırarak eklemek için hamur yapmaktan adamlarımızın bazıları can verdiler. Buradaki zaten az olan adamlarımızın yaklaşık olarak üçte biri öldü. Mağriplilerin elinde olduğu için su almak mümkün değildi. Bu yüzden, adadaki yüz elli kişinin, toplanan bütün yahudilerin ve diğer insanların, beş gemimize bindirilip ve en kısa zamanda yardım getirmek üzere Senyor Quint ile birlikte Mayorka'ya gitmelerine karar verdik. Senyor Quint'in, yalnız on beş adet su kabımız kalmış bulunduğundan, on veya on iki günde dönebileceğini söyledi. Fakat seferi yirmi beş gün sürdü. Mayorka'dan gelen ve su getiren bir gemi nedeniyle kurtulduk, yoksa herkes susuzluktan ölecekti. Bundan önce, su bitince herkesin adadan çıkıp Mağriplilerle ölünceye kadar savaşmasına karar vermiştik. Çünkü bu susuzluktan ölmekten daha iyi idi.

Siz, buradaki en acil ihtiyaçlarımızı belirtmemizi istiyorsunuz: En acil ihtiyaçlarımızın asker ve barut olduğunu bildiriyorum; yalnız dört kental barut kalmış bulunmaktadır. Askerlerin sayısı iki yüz kişidir, fakat bu iki yüz kişiden en fazla yüzünü hesaba katıyoruz. Çünkü diğerleri korkak Mayorkahlardır. Bunlar çarpışma başladığı zaman, ilk fırsatla kaçmakta ve saklanmaktadırlar. Bu yüzden çok zor bir şekilde savunabiliriz. Bunun için de sizin en kısa zamanda bir iki gemi, asker ve levazım göndermenizi rica ediyorum. Çünkü şimdiye kadar olmayan bir saldırı siz gelmeden önce gerçekleşebilir. Siz, Kralın hizmetinde, elinizden gelen her şeyi yapın. Ben savaşı bilen bir askerim ve gerçeği yazıyorum. Senyor Quint başka şeyleri bilebilir, fakat savaştan pek anlamaz.

Barbaros'un, her geçen gün daha güçlendiğini söyleyebiliriz. Belki de hepsi yüz Türk kadar olup kardeşini beklemektedir. Bu yüzden Efendim, gücünü küçümsememek gerekiyor. Hiç bir tehlike olmadan kendi (Cezayir) zapt edebilmek için en az dokuz veya on bin askerin

gerektiğine işaret etmeliyim. Daha az askerle bunu yapmak çok tehlikeli ve riskli olabilir. Çünkü, bütün Araplar onun dostu olup ona yardım etmektedirler. Bununla birlikte Barbaros, Şeyh'in (Selim Eutemi) oğullarıyla bir anlaşmaya vardı ve Şeyh'in büyük oğlu Barbaros'un arkadaşı olan keşişin kızıyla evlendi. Bunun için Efendim, siz buradaki Mağriplilerin bizim lehimizde olmadıklarını düşünerek hem Türklere hem de Mağriplilere karşı savaşa hazır olmalısınız.

Eğer Efendim, benim kim olduğumu bilmiyorsanız, şu şekilde izah edebilirim: Ben Kralımızın (huzur içinde yatsın) Bugia (Bicaye)'ya gönderdiği dört Kaptandan biriyim. Senyor Quint'in Saraydan gelen bir kaç Mağripliye güvenmesi yüzünden büyük problem meydana gelmiş, onun en iyi elli askeri öldürülmüştür. İşte o zaman Bicaye'ye yardım talebinde bulunduğunda ben de oraya geçmişim. Bu konuda her şeyi haberciniz Kaptan Vergara size bildirecektir. Argel (Cezayir), 25 Ağustos.

Efendimin hizmetkârı = Juan Negrilli.

Efendimiz Kralın donanmasının ve ordusunun Kaptanı muhteşem ve asil Efendim, Senyor Diego de Vera'ya.

11. *Belge*

Carpio adında birisinin Kaptan Diego de Vera'ya Cezayir'den 27 Ağustos 1516 tarihli mektubu.

Efendim:

Sizin donanma Genel Kaptanı olarak geleceğiniz haberini öğrendiğim zaman ne kadar mutlu olduğumu sadece Tanrı bilir. Bu kaledeki hizmetkârnız biz, size güvenerek, gelişinizle sıkıntılarımızın giderileceği ve kutsal Katolik dinimizin Mağripli düşmanlarının yok edileceği umudundayız.

Şimdi bu adadaki problemlerimizi ve sıkıntılarımızı belirtmek istiyorum. Keşiş gibi yaşasaydık belki bu kadar kıtlık ve susuzluk çekmiyecektik. İki seneden beri maaşımız verilmedi. Eğer size güvenmeseydiler. bu adadaki herkes dayanamaz, umutsuzluk nedeniyle ölmüş olurlardı. Fakat size herkes güveniyor, çünkü dünyanın en iyi ve dürüst adamı olan levazımcımız bu konuda bize yardımcı oldu. Sizin hizmetkârnız olduğumu bilen levazımcımıza karşı büyük saygı duydum. Bana Avila'lı ve rahip Juan'ın kuzeni olduğunu söyledi. Onun kim olduğunu ifade edebilmek için bunu belirtiyorum.

Barbaros ile ilgili olarak onun her geçen gün daha güçlendiğini ifade etmeliyim. On beş günden beri, barut harcamamak amacıyla bizi top ateşine tutmuyor. Ona ait topların yeri ve durumu şöyledir: Araplar kısmında bir top; deniz tarafındaki surlar boyunca biri 12, diğeri 8 librelik iki top; tersane kısmında 30 libreye kadar taş atabilir büyük bir top; surların ilerinde 14 ve 9 librelik iki top sırası ile. Son toplarla fazla ateş etmiyorlar, çünkü biz müsaade etmiyoruz. Bizim yerimizden iki yüz adım ötede dört tane yeni mazgal bulunuyor, fakat kullanmıyorlar. Nedeni bilmiyoruz.

İlerde, kalenin son kulesinde biri 50, öteki 20 librelik iki top daha vardır. Daha ilerde, adanın ucunda, 20 libre atan bir top bulunuyor. Babazon Kapısının önünde bir ve üstünde iki top daha vardır. Sonra, daha yukarıda büyük bir top ve bir kolomborna; Gibil kulesinde; bağlar yanındaki gözetleme kulesinde ve Miliana (Milyana) yoluna bakan surların bağlarının yanında birer top sayıya dahil edilmelidir.

Bizim sıkıntılarımızın en büyüğü topçuluk malzemelerinin yokluğudur. Eğer top adını verebilirsek, yalnız iki tane top (bir top ve bir

kolomborna), dört kental top barutu, bir kental tüfek barutu ve mühimmat kalmış bulunuyor. Gülle yoktur. Diğer mektuptan öğreneceğiniz üzere arpa, su ve sirkeden oluşan levazımımız en fazla bir ay yetecek kadardır. Asker diyebileceğiniz adam sayısının en çok seksen olduğu üzerine Tanrı'ya yemin edebilirim. Yüce Tanrı şahsınızın ününü her zaman korusun. Alger (Cezayir) Adası ve Kalesi, 27 Ağustos 1516.

Sadık bendeniz ve hizmetkârımız ellerinizden öper = Carpio.

Efendimiz Kralın Topçuluk ve Donanmasının Genel Kaptanı Efendim Senyor Diego de Vera'ya.

